

האם אנחנו מוכנים למשיח? גליון מספר 32

שאל נא את הכהנים תורה

א. 'פתאום יבוא אל היכלו!' משיח יבוא פתאום, ואני רוצה להיות מוכן לעשות את העבודה. כל הכהנים זקוקים לבגדי כהונה שמתאימים להם בדיוק. האם אני יכול להכין לעצמי בגדי כהונה? והאם אני צריך את החלזון לתכלת? ותולעת מסוימת לתולעת שני? (שאלה זו רק לדעת רש"י יחזקאל מדיח ויומא לה: אבל לדעת המלבי"ם וכן משמע מהגרא"א גם האבנט של כהן הדיוט לא יהיה של צמר) (ע' יומא לה: ורמב"ם כלי המקדש פ"ח ה"ז, ושם פ"ח ה"ג וברך חכמה שם)

ב. היו לי תפוחים על השיש שלי, ונגע בהם טמא, אני לא יודע אם הוכשרו לטומאה, מה דינם? (ע' תוס' הרא"ש חולין לו)

ג. לכבוד שבת קודש הכנתי ביצים עם הרבה בצל מטוגן (עם שמן קנולה), ערבבתי את הבצל והביצים, כנראה שלא ערבבתי כל כך טוב, ונשאר גוש בצל. הבצל היה תרומה וטבול יום שלח אצבעו ונגע בחתיכת בצל, האם אפשר להסיר את הבצל שנגע בו ולאכול את השאר לכבוד שבת קודש? (ע' טבול יום פ"ב מ"ג)

ד. היה לי כסף של הקדש שנתערב בכסף רגיל, מה עלי לעשות בכדי שאוכל להשתמש בכסף? ואם השתמשתי בכסף ונודע לי רק אחר כך שכסף הקדש התערבב האם מעלתי בהקדש? (ע' מעילה כא: ובתוס' שם)

ה. עמדתי בחוץ ליד מת, יד אחת היתה מעל המת, והשניה על גבי מכונית, האם המכונית נטמאה? (ע' אהלות פט"ו מ"י ברא"ש וש"מ)

הלכתא למשיחא

בואו נמשיך עם הלכות כניסה למקדש. לפני שנכנסים לעזרה (לרוב הראשונים אפי' שלא לעבודה, ולפי התו"י והריטב"א דוקא לעבודה) אתה חייב לטבול גם אם אתה יודע שאתה טהור (כדי לזכור אולי הוא נטמא ושכח מזה, למשל הוא יזכור שהבקר הניח תפילין שלא נטהר מטומאת מת ועיד"ז נטמא, ועכשיו אסור לו להיכנס לעזרה עד אחרי הערב שמש). טבילה זו יכולה להיעשות אפילו בלילה שלפני הכניסה למקדש (ליקוטי הלכות יומא לא, וקרבן אורה זבחים כ, ולדעת הרמב"ם בפי"ה"מ אם רוצה לעבוד צריך לטבול ביום שנכנס). לדעת הרבה אחרונים (גבורת ארי יומא לא, חזו"א נגעים יב, ב, או"ש עבודת יו"כ פ"ב ה"ג) הטבילה צריכה להיעשות בכוונה להיכנס לעזרה, ולא מספיק שטבל בבוקר בכדי לאכול קדשים. אולם הליקוטי הלכות סובר שלא צריך לטבול בכוונה להיכנס לעזרה. לאחר היציאה מהעזרה, אם עזבת לזמן הרבה או שיצאת להיפנות לגדולים, צריך לטבול שוב לפני שנכנסים שוב לעזרה.

ישראל יכול להיכנס בחצר הפנימית (עזרה) עד למקום בו היא מסומנת עזרת כהנים, (בביהמ"ק השני עזרת ישראל היה 11 אמות ובביהמ"ק השלישי זה היה 17 אמות לפי המלבי"ם). אם ישראל צריך להגיע עד למזבח לעשות שחיטה, תנופה, סמיכה או להניח את הביכורים ליד המזבח, הוא יכול. אבל מעבר למזבח אסור לזר ללכת. בשביל הקפות בסכות יש מחלוקת גדולה אם מותר לישראלים לעבור מעבר למזבח.

אסור לטמא שטמאה יצאה מגופו להיכנס להר הבית (זב זבה נדה יולדת בע"ק?)³. אחרי שהם טובלים הם יכולים להיכנס להר הבית. אין איסור להכניס משהו להר הבית שזב נגע בו, ואפילו דבר שטמא מדרס (כ"כ האחרונים בדעת הרמב"ם שהשמיט הא דאמר ר"ש בתוספתא דאסור). הכניסה להר הבית אינה קדושה אבל בעובי החומה יש קדושה (ויולדת שעומדת בחוץ ומתפלאת מהיהלומים הנוצצים שהקיר עשוי מהם לא יכולה להכניס את ידה בסדק בין היהלומים או בחלון) (אבנ"ז י"ד סי' תנ).

חיל הוא עשר אמות לפני החצר החיצונה (עזרת נשים), ומשם ואילך גויים (האומות העולם יתאספו כדי ללכת לבימה"ק ללמוד את דרך התורה, ישעיה ג, ג) או טמאי מת אינם יכולים להיכנס. עבדים מותרים להיכנס (ולחד מ"ד עמדו על הדוכן). הראשונים חולקים על טמא שרץ אם יכול להיכנס לחיל, (רמב"ן ושאר חולין ב: ס"ל דמותר ועי' תוס' זבחים לא: ובש"מ ותוס' יבמות ז:).

¹ כן איתא בתוספתא יומא פ"א ה"ד לגבי כה"ג (ועי' חזו"י שם), ובירור יומא פ"ג ה"ב תני כהן סתם. ומשמעות התוס' דדין זה הוא אותו הדין של אין אדם נכנס לעזרה עד שיטבול, וכ"כ בקרבן אורה בזבחים כ. וצ"ע דמ"ש מהא דמהני טבילה מבערב, וצ"ל דמ"מ הוי כניסה חדשה, אמנם התיינת לרוב אחרונים דצריך לטבול ע"י ביאת מקדש, אפשר לומר מכיון דהוי כניסה חדשה, הרי לא טבל ליכנס עכשיו, אמנם לליקוטי הלכות דא"צ ע"י ביאת מקדש, מ"ש מטבל בערב, ואין לומר דהפליג הוי יותר היסח הדעת, דמשמע אפי' דעתו לחזור אלא שהה זמן מרובה צריך לחזור ולטבול. עוד צ"ע דביר' איתא דאם ישן חייב לטבול, ומ"ש מטבל מבערב.

² הרמב"ם השמיט דין זה, והמל"מ תמה עליו וכתב שודאי אסור. ועי' ספר אשריך כלים (חלק א' עמי' צט) שתירץ באופן נפלא דעת הרמב"ם דבאמת לא פסק גמ' אלא כהספרי כדמוכח מדבריו.

³ וכן פולטת (מני"ח קפ, ו תקסה, א ועי' מצוה קפא) ולפ"ז צריכה להמתין ג"י (או ג' עונות לגאונים) לפני שנכנסת להר הבית. וכן משמשת (מני"ח תקס"ה א).

⁴ לדעת רש"י למי"ד טבו"י דזב כזב אסור, ותוס' חולקים, והרמב"ם פסק דטבו"י אסור רק בעזרת נשים, ואם ס"ל כרש"י פסק כמ"ד לאו כזב דמי. ודעת תוס' דטבו"י דזב שראה ג' ראיות דהוא ג"כ מח"כ אסור בהר הבית, והאחרונים כתבו דהרמב"ם לא ס"ל כן.

אסור מדרבנן לטבול יום להיכנס לחצר החיצונה. יש מחלוקת ראשונים באיזה טומאה מדובר, לדעת רש"י (יבמות ז: והריטב"א שם) מדובר בטומאה שיוצאת מן הגוף, אולם אם היה טמא מת או טמא שרץ הוא יכול להיכנס אחרי שהיה טובל, והתוס' סוברים שמדובר בכל טומאות (דאורייתא).

אחרי שמחוסר כפרה טובל (ועדיין צריך להביא את הקרבנות להיטהר לגמרי למשל יולדת), מותר להיכנס לחצר החיצונה, אבל לא לחצר הפנימית. בחצר הפנימית אסור מן התורה להיכנס אפילו למחוסר כפרה, אולם הכניסה עצמה לא נתקדשה, כדי שהיולדות (שכבר היה להם הערב שמש-אחרי מ' יום לזכר או פ' יום לנקבה) שמביאות את הקרבן שלהם יוכלו לעמוד שם להביא קרבנם.

ברוב טומאות דרבנן כגון א. אכל אוכלין טמאים, ב. שתה משקין טמאין, ג. נכנס ראשו ורובו למים, ד. נשפך עליו ג' לוגין מים שאובים. בכל אלו מותר להיכנס לאחר הטבילה ואפילו קודם הערב שמש. אבל אם נגע בגוי או רוקו אין מותר להיכנס כי אם לאחר הערב שמש.

תשובות לשאלות גליון שעבר

א. כלל ישראל חוזר לארץ ישראל לנצח, ומלכות בית דוד חוזרת לנצח, והקב"ה כרת ברית עם כלל ישראל, שלעולם לא יחטאו, ולעולם לא יסתתרו מאיתנו, לנצח! יש כל כך הרבה יהודים ובכל אחד יש כל כך הרבה קדושה, והשכינה מונחת על כל אחד, וכל בית המקדש הוא מיותר, והוא רק על מנת שהגויים יראו את האהבה העצומה שיש להשם (יחזקאל לו, כד-כה. ובמלבי"ם ע"ש). אני רוצה להשתמש בכל הכישרונות שלי לשרת את הקב"ה, אני בן אחר בן מהגר"א, ואני מנגן באורגן טוב מאוד, האם אני יכול לנגן

יחד עם הלויים בעת השירה? (ע"י ערכין יא, וסוכה ג: ותוס' תענית כז. ד"ה מ"ס, וערכין י: ואב"ז א"ח ל"ו, טז)

תשובה: ההלכה היא שעיקר שירה בפה, המצוה העיקרית של שירת הלויים היא דרך הפה, ולכן מותר לישראל מיוחס לנגן בכלים יחד עם הלויים. תוס' אומרים שמכיון שההלכה היא עיקר שירה בפה, הכלים אינם צריכים להיות כלי שרת (שאפשר להיות רק ממתכת), ולכן היה נראה שמותר לנגן באורגן, אולם הגמרא אומרת כי ישנם כלים מסוימים שחשבו שמשפרים את הניגון, ובאמת זה קלקל אותו, לכן נצטרך פסק מהסנהדרין בנוגע לאורגן.

ב. חתכתי את החלה, ומוישי הקטן (שהוא ראשון) לא יכול היה לחכות עד שסיימתי לחתוך, ושלא ידו כדי לקחת פרוסת חלה, ונגע בפרוסה שחתכתי, האם כל החלה נטמאה? (ע"י טבול יום פ"ג מ"א)

תשובה: המשנה דנה אם חלק מהחלה התנתק אם עדיין חשוב כמחובר לחלה, והרמב"ם פסק שתלוי אם אתה אווחו בחלק החלה שנטמאה ושאר החלה נמשכת אחריה, אז זה נחשב כמחובר והכל נטמא, אבל אם שאר החלה מתנתקת ואינה נמשכת יחד עם אותה חלק אז אינה נחשבת כמחוברת, ורק היא נטמאה ואילו שאר החלה טהורה. [ואם אב הטומאה נגע בפרוסה, הפרוסה היא ראשון, ושאר החלה שני, ואם החלה היא תרומה אז כשמוישי נגע בפרוסה היא נעשית שני ושאר החלה שלישי. ולמרות שהמקום שבו הוא מחובר נקרא מגע בית הסתרים, שנקודת המגע מוסתרת וזה לא נקרא מגע, אעפ"כ כשאתה מסיים לחתוך תוך כדי הפרדה הם נוגעים בגלוי, (חז"א טב"ה ה, יב)]. וכ"ז הוא רק אם נחתך מהחלה שלא בכוונה, אבל אם חתך בכוונה להפרידו מהחלה, אז כשנחתך רוב זה נחשב שאינו מחובר, ולכן אפי' החתיכה עבה ולא יתנתק אם אווחים בחלק הטמא, זה לא נחשב כמחוברת. (משנה אחרונה ממתני' עוקצין פ"ב מ"ה, וחז"א עוקצין ב, יא).

ג. שוב יש נזירים בכל רחבי ירושלים! נזיר אחד שאל את המפתחות שלי ונזכרתי שזה היה באהל המת, האם הנזיר נטמא בגלל מגע בחלל חרב? (ע"י רמב"ם נזירות פ"ז ה"ח ובמפרשים)

תשובה: הרמב"ם אומר שנזיר שנטמא ע"י חלל חרב לא צריך הזאה ג' זז', וזה דוקא בנזיר, כדי שיהא יכול להמשיך את הנזירות שלו, אבל בכל אדם צריך הזאה ג' זז'. המפרשים מתמיהים איך יכול להיות שבגלל שהוא נזיר הוא לא נהיה טמא, להצריך הזאת ג' זז', החז"א (אהלות כח, ו) והגר"ז (נזיר נד) מסבירים שבדאי הנזיר נטמא וצריך הזאה ג' זז' אלא שנתחדש כאן שאין זה מהסוג של טומאה שסותר את נזירותו, ממילא יכול הוא להמשיך את נזירותו בטומאה.

ד. טסתי מעל בית הקברות האם נטמאתי? (ע"י ר"ש טהרות פ"ד מ"ג ונזיר נה וחז"א אה"ע סי' קמ"ד ט')

תשובה: יש מחלוקת בגמרא אם אהל זרוק שמיא אהל, כלומר אם אתה באהל שזו האם זה מפסיק הטומאה שתחתיה מלהיכנס לאוהל או לא, לדעת הרמב"ם (פ"א טומ"מ) אינה מפסקת. לכן, המטוס (גם אם אינו מקבל טומאה) אינו יכול למנוע את כניסתו של הטומאה. אז בואו נניח בצד את עצם המטוס, מהי ההלכה אם משהו טס מעל טומאה? המשנה (אהלות פ"ח מ"ה) מפרטת כמה דברים שאינם אהל מכיון שאין להם קביעות, שע"י רוח בעלמא הם זזים כמו טלית המנפנת, כלומר טלית שעפה באוויר, טלית זו אינו מביא טומאה אם מאהיל מעליך ומעל המת, ואין מונע מהטומאה לעלות. הר"ש (טהרות פ"ד מ"ג) אומר כי הטלית עצמה אינה נטמאת כשעובר מעל המת (למרות שטומאה שעפה מעל טהור אכן מטמא). לחז"א (טהרות ד, יג, ונזיר ס' קמ"ד, ו) יש קושיות רבות⁵ על הר"ש ומפחד לפסוק כמותו. הפסק המקובל הוא שכהן אינו רשאי לטוס מעל בית הקברות⁶.

ה. כהן לבש את בגדי כהונה, והיה עליו חוט רופף שלא אכפת לו שזה שם, ועשה את העבודה, האם העבודה כשרה או לא, והאם חייב מיתה בידי שמים, והאם חייב מלקות משום כלאים? (ע"י דרך חכמה כלי המקדש פ"י ה"ו בבה"ל)

תשובה: יש מחלוקת אחרונים, אם אפשר לדמות את דין חציצה שבבגדי כהונה לדין חציצה שבטבילה, לענין שמיעוט שאינו מקפיד אינו חציצה. (ובנוגע לכלאים לדעת המלבי"ם יחזקאל מד, יח לא יהיה נוגע לכהן הדיוט שגם האבנט לא יהיה כלאים, ונוגע רק לכה"ג).

⁵ ועוד צ"ע דבמתני' תנא אדם הדולג ממקום למקום דאינו מביא ואינו חודץ, ומבואר בגמ' ברכות יט: דמדלג על ארון נטמא אם אין בו פותח טפח, וצ"ל דלאו בחדא מחתא מחתינהו.

⁶ ועי' יביע אומר חיי' יו"ד נב' שגיבב הרבה צירופים להקל בעת הצורך ליסע ברכבת או מכונית ע"ג הקברות, מהם ע"פ דעת המל"מ דהרמב"ם פסק כן רק בפורח באויר אבל נגרר ע"ג קרקע הוי אהל, (והט"ז יו"ד רפ"ב ס"ק ד' ועוד אחרונים והחזו"א כתב לאפוקי פירוש זה), ולכמה מפרשים אהל זרוק רק מדרבנן לא הוי אהל, ומהם לסמוך על דעת הראב"ד דכהנים אינם מוזהרים בזה"ז, והביא כמה שמקילים אפי' במטוס, אמנם הוא לא נשאל ע"ז, ולא כתב להקל במטוס (ע"ע במנח"ש סי' עב). וגם כ"ז לענין כהנים, אבל לגבי טומאה לא יהיה הצירוף של דעת הראב"ד. וכ"ז בבית הקברות של ישראל, אבל של גוים במחלוקת שנויה אם מטמאים באהל.